

Állásvesztés, rokkantnyugdíj és egészségügyi kiadások

Bíró Anikó és Elek Péter

2018. november 10.

Kutatási kérdés

- Hogyan befolyásolja a (kényszerű) állásvesztés a rokkantnyugdíj későbbi igénybevételét?
- Identifikáció: csoportos létszámleépítések alapján
- Módszer:
 - az elbocsátottakhoz hasonló munka- és egészségtörténetű dolgozókat választunk,
 - és diszkrét idejű házárdmodellel összehasonlítjuk a két csoport későbbi rokkantossági valószínűségét.
- Az elbocsátottak későbbi egészségügyi kiadásait vizsgálva következtetünk a rokkantosság mögötti egészségi sokkokra.

Motiváció

- Rokkantsági ellátások 2007-ben
 - munkaképes korú lakosság 5,6%-a (OECD), 12%-a (Mo.), 8-11%-a (Svéd., Norvégia, Finno., Hollandia)
 - költségvetési kiadás a GDP 1,9%-a (EU27)
- A rokkantsági ellátást igénybe vevők kis része kerül vissza a foglalkoztatásba

Kapcsolódó irodalom: az állásvesztés növeli a rokkantosítás későbbi valószínűségét

- pl. Autor és Duggan (2003), Rege et al. (2009), Bratsberg et al. (2013)
- Scharle (2008): munkapiaci helyzet és rokkantosítás összefüggése megyei szintű paneladatok alapján

Állásvesztés és egészség

- Ronthatja az egészségi állapotot, ezért közvetlenül növelheti az eü kiadásokat
 - pl. Kuhn et al. (2009)
- Ugyanakkor az eü ellátás igénybevételének ösztönzői is megváltoznak
 - Az eü kiadások a rokkantnyugdíj-igénylési folyamat során növekedhetnek,
 - később viszont csökkenhetnek, mert kevésbé ösztönzöttek egészségük megőrzésére
- Nem találtunk irodalmat a rokkantnyugdíj-igénylés és eü kiadások állásvesztés utáni együttes vizsgálatára

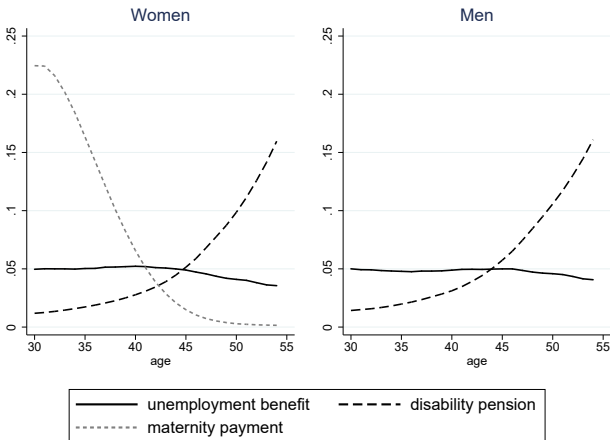
Rokkantsági ellátások rendszere Mo-n

- 2008-ig: jogosultság legalább 67%-os munkaképesség-csökkenés esetén, viszonylag nagyvonalú elbírálás
- 2008-tól: szigorítás, rehabilitációs járadék bevezetése
 - adataink nem különböztetik meg ezt az új formát
- 2012-től: újabb szigorítás
 - adataink ezt egyelőre nem tartalmazzák
- Rokkantsági státusz felülvizsgálata 1-5 évenként

Adatok

- MTA KRTK KTI államigazgatási paneladatbázisa
 - 2003-2011 között, 2003-ban 5-74 éves népesség fele
- Munkapiaci státusz havi szinten
 - foglalkoztatás, nyugdíj, álláskeresési járadék és egyéb ellátások
 - az azonos cégeknél dolgozók meghatározhatóak
- Egészségügyi kiadások éves szinten
 - Járóbeteg-szakellátás
 - Fekvőbeteg-ellátás
 - Vényre kiváltott gyógyszer
 - TB és beteg által finanszírozott és együtt

Különböző ellátások aránya

Csoportos létszámleépítések

- A kényszerű állásvesztés hatását a csoportos létszámleépítéseken keresztül vizsgáljuk
- Definíció:
 - vállalatméret legalább 30%-kal csökken
 - de kihagyjuk azokat, amikor több mint 15% ugyanahhoz a munkáltatóhoz kerül át
 - csak a mintában legalább 5 főt foglalkoztató (azaz átlagosan 10 fős) vállalatokat tekintjük
- Mintaszűkítés:
 - 35-54 éves, legalább hat hónapja folyamatosan dolgozik
 - 2005-2009 (legyen előtte és utána is időszak)
- Kb. 32 ezer leépített dolgozót vizsgálunk

Propensity score alapú párosítás

- A leépítettek az átlagnál nagyobb arányban férfiak, alacsonyabb iskolázottságúak, kisebb vállalatoknál dolgozók és rövidebb munkatörténetűek
 - viszont a korábbi eü kiadásokban nincs nagy eltérés
- Ezekre a különbségekre 1:1 legközelebbi szomszéd propensity score alapú párosítással kontrollálunk,
 - kontrollok: demográfiai változók és elmúlt két év munkatörténete és eü kiadásai

Diszkrét idejű hazardmodell

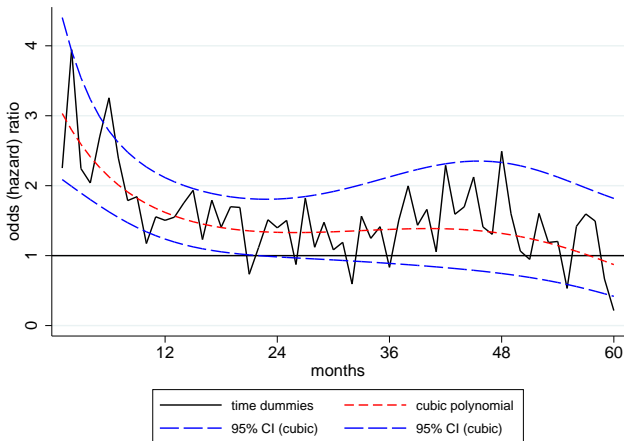
- $\lambda_i(t)$: átlépési valószínűség a rokkantnyugdíjba (az elbocsátás után) t hónappal

$$\log \left(\frac{\lambda_i(t)}{1 - \lambda_i(t)} \right) = g_\alpha(t) D_i + g_\beta(t) + g_\gamma(m_{i,t}) + g_\delta(a_{i,t})$$

- ahol
 - $g_\beta(t)$ az alaphazard
 - D_i a kezelt (elbocsátott) csoport, $g_\alpha(t)$ ennek hatása
 - $m_{i,t}$ a naptári idő és $g_\gamma(m_{i,t})$ ennek hatása
 - $a_{i,t}$ az életkor és $g_\delta(a_{i,t})$ ennek hatása.
- A hazardfüggvényeket teljesen rugalmasan (dummykkal) és harmadfokú polinommal is megbecsüljük

Csoportos létszámleépítés hatása (diszkrét idejű hazardmodell)

Mit jelent ez a valószínűségekre 2-4 év múlva?

	Disability pension			
	at 2 years		at 4 years	
	Probabilities			
in (matched) control group	0.011		0.024	
in (matched) laid-off group	0.021		0.038	
difference (with SE)	0.010***	(0.001)	0.014***	(0.002)
	Odds (hazard) ratios on disability			
	at 2 years		at 4 years	
	coef	SE	coef	SE
Baseline models without controls				
mass layoff	1.88***	(0.12)	1.64***	(0.11)
constant	0.011***	(0.001)	0.024***	(0.001)

With standard errors (SE), *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

Heterogén esélyhányadosok 2-4 év múlva

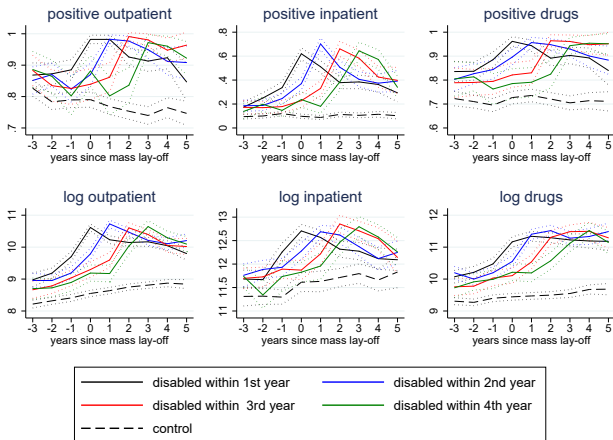
	Odds (hazard) ratios on disability			
	at 2 years		at 4 years	
	coef	SE	coef	SE
Interaction of mass layoff with male	0.89	(0.12)	0.78*	(0.11)
age group (baseline = 35-39 years)				
- 40-44 year	1.09	(0.31)	0.95	(0.28)
- 45-49 years	0.96	(0.25)	1.11	(0.30)
- 50-54 years	1.31	(0.33)	1.25	(0.32)
education (baseline = primary)				
- lower secondary	0.99	(0.15)	0.97	(0.15)
- upper secondary	1.88***	(0.43)	1.92***	(0.46)
- tertiary	2.39**	(0.91)	2.68**	(1.08)
hospitalization in year before $t = 0$	1.31*	(0.20)	1.03	(0.17)
constant	1.46	(0.39)	1.48	(0.40)

With standard errors (SE), *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

Eü kiadások mintázata

- Két részes (hurdle) modellkeret
 - a pozitív kiadások valószínűségét és a pozitív kiadások logaritmusát külön vizsgáljuk
- Az elbocsátás után adott évvel rokkantnyugdíjazottak kiadásai görbéit összehasonlítjuk
 - a kontrollcsoportjuk (hasonló nem elbocsátottak) kiadásaival
 - a hasonló nem elbocsátott, de egyéb okból adott év múlva szintén rokkantnyugdíjazott dolgozók kiadásaival

Eü kiadások a rokkantnyugdíjazás elbocsátás utáni időpontja szerint

Ugyanez event study keretben (0 = rokkantosság éve)

year	outpatient		Probability of positive inpatient		drugs	
	coef	SE	coef	SE	coef	SE
-2	-0.146***	(0.011)	-0.328***	(0.021)	-0.140***	(0.013)
-1	-0.031***	(0.006)	0.026	(0.019)	-0.033***	(0.008)
0	0		0		0	
+1	-0.059***	(0.008)	-0.174***	(0.017)	-0.040***	(0.008)
+2	-0.078***	(0.010)	-0.209***	(0.021)	-0.055***	(0.012)
+3	-0.099***	(0.013)	-0.208***	(0.027)	-0.056***	(0.016)

year	outpatient		Logarithm of positive inpatient		drugs	
	coef	SE	coef	SE	coef	SE
-2	-1.241***	(0.060)	-0.600***	(0.076)	-1.158***	(0.058)
-1	-0.096**	(0.045)	0.050	(0.056)	-0.393***	(0.044)
0	0		0		0	
+1	-0.313***	(0.037)	-0.238***	(0.060)	-0.130***	(0.040)
+2	-0.273***	(0.050)	-0.226***	(0.075)	-0.128**	(0.052)
+3	-0.234***	(0.068)	-0.200**	(0.093)	-0.115*	(0.068)

Robust standard errors (SE), *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

Individual fixed effects and calendar year fixed effects included.

A kiadási görbék hasonlóak a nem elbocsátott rokkantositottakéhoz

year	outpatient		inpatient		drugs	
	coef	SE	coef	SE	coef	SE
-2	-0.041***	(0.015)	-0.014	(0.020)	-0.030*	(0.016)
-1	-0.010	(0.008)	-0.073***	(0.021)	-0.015*	(0.009)
0	0.006	(0.004)	0.010	(0.022)	0.004	(0.008)
+1	-0.006	(0.010)	-0.017	(0.023)	0.015	(0.012)
+2	-0.017	(0.013)	-0.029	(0.027)	-0.021	(0.015)
+3	-0.032*	(0.017)	-0.015	(0.033)	-0.014	(0.019)

year	outpatient		inpatient		drugs	
	coef	SE	coef	SE	coef	SE
-2	0.046	(0.073)	-0.089	(0.080)	-0.022	(0.076)
-1	-0.163***	(0.056)	-0.144**	(0.059)	-0.155**	(0.068)
0	-0.061	(0.046)	-0.113*	(0.066)	-0.247***	(0.067)
+1	-0.054	(0.056)	0.028	(0.085)	-0.220***	(0.073)
+2	-0.141**	(0.065)	-0.028	(0.089)	-0.065	(0.091)
+3	0.007	(0.084)	-0.008	(0.116)	-0.106	(0.114)

Robust standard errors (SE), *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

Következtetések

- 2003-2011 között az állásvesztés 2-4 év alatt 60-90%-kal növelte a rokkantnyugdíjazás valószínűségét
 - Releváns lehet más, hasonló ellátotti aránnyal rendelkező országokban
 - Új adatokon elemezhető majd a 2011 utáni helyzet
- Eü kiadások 3.5-4-szeresére nőnek a rokkantosítás környékén, és kevésbé csökkennek utána
 - Hasonló dinamika a nem elbocsátott rokkantosítottak esetén is
 - Egészségi sokkok jelenlétére utal
- Tehát nemcsak a közvetlen munkapiaci költségek, hanem az eü kiadási vonzatok is jelentősek